

[Bausgaard.]

I det hele taget synes jeg, det ville være klogt, om alle også herhjemme nu indstillede sig på, at der er et og andet at diskutere i hele NATO-politikken. Det radikale venstre har for lang tid siden rejst kravet om, at alle forudsætninger, der knytter sig til vort medlemskab af Atlantpagten, tages op til en nærmere vurdering i god tid før 1969. Det synspunkt har vi måttet høre ilde for. Man har anset det for meget utidigt af os overhovedet at rejse spørgsmålet om en vurdering af dyberegående og mere langvarig karakter. Det radikale venstre har ikke stillet krav om, at Danmark skal forlade NATO. Vi har kun ønsket at få spørgsmålet grundigt overvejet og undersøgt. Indtil 1948 fastholdt vi enigt fra dansk side, at vi med tilslutning til FN's sikkerhedssystem og til tanken om at bidrage med FN-styrker ville føre en alliancefri politik. Denne opfattelse var den rådende indtil begyndelsen af 1948, da den kommunistiske magtovertagelse i Tjekoslovakiet og andre begivenheder førte de store politiske partier herhjemme ind på en anden linje og Danmark ind i NATO. Men inden det skete, var der jo en drøftelse af et nordisk forsvarsforbund. Jeg tror, det er af interesse at få klarlagt helt koncist — som det vel nu må være muligt — hvad det var, der slog tanken om et nordisk forsvarssamarbejde ihjel. Det forekommer mig at være rimeligt og nødvendigt at få kastet lys over samtlige de faser, forhandlingerne om et nordisk forsvarssamarbejde bød på i de 10 måneder i 1948-49, hvor disse forhandlinger foregik.

På samme måde må begivenhederne og forudsætningerne omkring Atlantpagten belyses. Til dette grundlag må føje sig en undersøgelse af udviklingen under Atlantpagten og af de forudsætninger, der i nutiden er de rådende. Meget tyder på, at der ud af alt dette vil opstå muligheder for en genoptagelse af tanken om et nordisk forsvarsforbund, ikke indsnævret til Norge og Sverige, men på et bredere grundlag. Jeg synes ikke, det må afskrække, at der vil være store vanskeligheder, for det vil der; det er altid svært at ændre på fastlagte mønstre, men afgørende vil det her være, at en revision af NATO under alle omstændigheder må påregnes. Alle tilhængere af Atlantpagten må, synes jeg, erkende, at den

hast, hvormed der i sin tid blev taget stilling fra dansk side, ikke gav mulighed for en omfattende debat, hvorunder hele befolkningen kunne blive orienteret. I realiteten stilledes befolkningen over for et fait accompli. Vi må af al evne forebygge, at vi — når nu stillingtagen på ny skal ske — på tilsvarende måde uden tilstrækkelig mulighed for at få problemerne belyst og uden tilstrækkelig tid til at debattere dem skal tage beslutning om et af nationens vigtigste anliggender.

Så meget er sikkert og vist, at den udvikling, der er i gang i forholdet mellem USA og Sovjetunionen, og den udvikling, der foregår i Frankrig, nødvendigvis må føre til en nyorientering. Norden har et sikkerhedsproblem, som de enkelte lande i Norden har det, men den spænding, der rådede i 1948-49, er jo formindsket betydeligt.

Derfor synes jeg også, at det var vel hurtigt, forsvarsministeren — sådan opfattede jeg det — afviste sin svenske kollegas udtalelse om et vist behov for drøftelser mellem de nordiske lande. Et og andet synes jo også ligesom at tyde på, at der er noget i gære i Norge, i øvrigt vel ikke mindst blandt forsvarsministerens partifæller. Jeg ved ikke, om det er, fordi man allerede er ved at føle lettelsen over ikke længere at have regeringsansvaret. Men lad os dog herhjemme i det mindste erkende, at vi har behov for en diskussion om vore udenrigspolitiske problemer.

Det er jo i det hele taget beskæmmende at se, i hvor høj grad vi i den besiddende del af verden stadig lever i den forestilling, at tyngdepunktet i verdenspolitikken er de militære magtforhold mellem øst og vest i traditionel forstand. Det er dog ellers åbenbart, at forholdet øst-vest i dag har et andet perspektiv end tidligere, og at den ene hovedperson i det nye øst-vest problem er Kina. Her ligger jo risikoen i dag. Den risiko har en anden baggrund end 40ernes og 50ernes risiko, og mulighederne for at imødegå denne risiko ligger for en væsentlig del i en forbedring af forholdet til de øvrige udviklingslande. Hvordan tør vi på den baggrund tro, at den fordeling af vor indsats, politisk, fysisk og økonomisk med en forsvarspolitik i traditionel forstand og en udenrigspolitik i moderne forstand, vi har